

TVÅLKURS

Lär dig göra fast tvål av ekologiska ingredienser

AK

HANTVERKSTVÅL

www.annkarlsson.se

VI GÅR IGENOM

Hur du skapar två

Ingredienser

Verktyg

Oljor

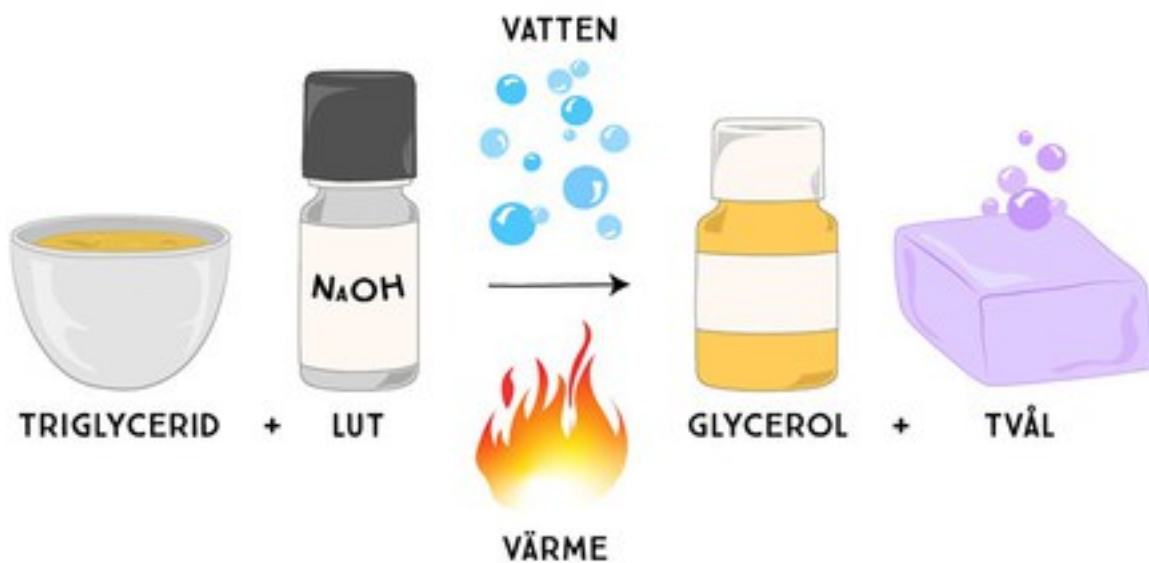
Dofter

Färger

Förpackning

Försäljning

Hur du skapar tvål

FETT + KAUSTIKSODA = GLYSERIN + TVÅL

Ingredienser

Du behöver fett, kaustiksoda & vatten

Vegetabilisk olja eller animaliskt fett
Kaustiksoda är propplösare
Vanligt kranvatten

VERKTYG

DIGITAL VÅG

SLICKEPOTT

TVÅLFORM

HANDSKAR

SKYDDSGLASÖGON

VÄRMETÅLIG SKÅL

STAVMIXER

OLJOR

Exempel på oljor som du kan använda är:

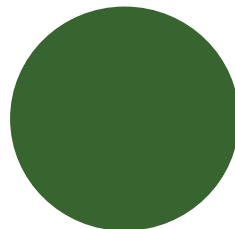
Rapsolja
Olivolja
Hampfröolja
Kokosolja
Linfröolja
Solrosolja

Ister
Talg
Margarin
Palmolja
Matolja
Valnötsolja

DOFTER

- Dofter tillsätts med 2% av den totala tvålmassan.
- Använd dofter avsedda för tvåltillverkning

FÄRGER

ANVÄND OXIDER

FÖRPACKNING

TVÅLAR TRIVS BÄST I PAPPER

FÖRSÄLJNING

VI GÅR IGENOM REGLER VID
TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING

TVÅLTILLVERKNING

AK

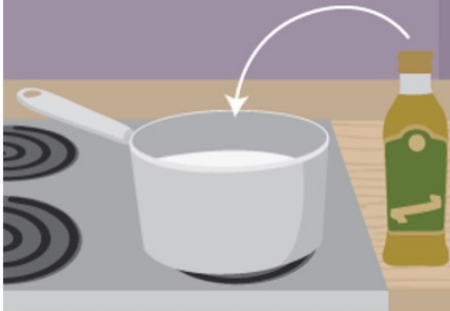
TVÅLSKOLA

TA PÅ
SKYDDSUTRUSTNING

VÄRM FAST
FETT TILL 40 °C

BLANDA LUTEN

BLANDA
FLYTANDE OLJA MED
SMÄLT FETT

HÄLL FÖRSIKTIGT LUTEN
I OLJAN OCH MIXA TILLS
DET SPÅRAR

TILLSÄTT DOFT OCH
TORRPRODUKTER

HÄLL ÖVER
TVÅLSMETEN I EN
TVÅLFORM

TÄCK ÖVER FORMEN
MED HANDDUK OCH
VÄNTA TILLS TVÅLEN
STELNAT

TA UR TVÅLEN
OCH SKÄR UPP

Tvål är något som de flesta av oss använder varje dag, men vad är tvål egentligen? Och vad är det för skillnad på olika sorters tvålar? Hur tillverkas tvål, vad innehåller den, och är den flytande tvålen vid handfatet och duschtvålen i flaskan i duschen verkligen tvål? Äkta tvål är riktigt roligt att göra själv! Med hjälp av AK:s tvålkurs lär du dig att göra riktigt bra hantverkstvål från grunden.

VAD ÄR TVÅL EGENTLIGEN?

Tvål är kemiskt sett ett fettsyresalt och har en kemisk struktur som gör att den är både fett- och vattenlöslig. Tvål löser därför upp både fett och vattenlösligt smuts och orenheter och tar det med sig när man sköljer av.

Äkta hårdtvål (kallrörd hantverkstvål) tillverkas av oljor/fett som kombineras med natriumhydroxid, lut, löst i vatten eller annan vätska. Detta startar en förtvålningssprocess som förvandlar ingredienserna olja och lut till nånting helt annat, nämligen tvål.

OLIKA TVÅLTYPEN

Hantverksmässigt tillverkad hårdtvål (Kallrörd tvål) är skild från den industritvål som man hittar på stormarknaden. Äkta tvål tillverkas hantverksmässigt och har kvar alla sina hudvårdande beståndsdelar.

TVÅLENS HISTORIA

Tvål har en viktig plats i historien, och inte främst av skönhetskäl, utan av hygien- och hälsoskäl. Att smuts och bakterier sprider sjukdomar är välkänt nu för tiden, men för hundrafemtio år sedan visste man knappt vad bakterier var. Tvålen är en av de mest livräddande uppfinningarna i världshistorien.

SÅ HÄR TILLVERKAR DU KALLRÖRD TVÅL

Grundrecept för en tvål är:

100 gram ekologisk rapsolja.

14 gram NaOH

32 gram vatten

Multiplitera grundreceptet med så många tvålar som du vill göra.

1. HUR MYCKET TVÅL SKA DU GÖRA?

Att tillverka sin egen kallrörda tvål kan vara beroendeframkallande, så det kan vara bra att begränsa mängden tvål att göra i varje sats. Många recept blir mer än ett kilo tvål, och det blir många tvålar. För att göra en bra batch behöver du dock en mängd som gör det lätt att hantera smeten. Gör tvål på ca 450-500 g oljor/fetter åt gången, vilket brukar bli runt 700 g tvålsmet beroende på recept och tillsatser, lämpliga i formar som rymmer 600-700 ml.

Du *måste* ha en noggrann våg när du gör tvål. Du kan inte mäta upp ingredienserna då densiteten på dem varierar mycket. Tillsatser som leror och örter kan dock anges i tsk eller msk, och det går bra, eftersom de inte räknas in i förtvålningsträkningen.

2. VÄG UPP DINA INGREDIENSER

När du gör tvål börjar du med att väga upp alla oljor och fetter du ska använda, företrädesvis i samma behållare som du ska tillverka tvålen i. Jag brukar använda en 1-liters kanna i plast. Väg även upp alla tillsatser så att du har dem till hands när du börjar tvåla. När tvålen väl har börjat tjockna kan du behöva jobba snabbt.

Väg upp vattnet i den värmetåliga bägare som du ska blanda vatten och lut i.

Väg till sist upp luten i en torr, tålig behållare. Nu är det dags att sätta igång med själva förtvålningen!

3. KOMBINERA OLJOR OCH LUT

Nu är det dags! Du har din behållare du ska blanda själva tvålsmeten i; i den har du redan vägt upp dina oljor och fetter. Du har också handskar, långärmat och skyddsglasögon på dig.

Håll den uppvägda luten i det uppvägda vattnet och rör om med en glasstav eller rostfri sked. Luten blir varm, nästan kokande, när den reagerar med vattnet.

Arbeta i ett väl ventilerat rum och luta dig inte över lutet medan du rör om; lutångorna kan sticka lite i näsan. Rör om länge och låt sedan luten vila några minuter innan du går vidare till nästa steg, så att luten inte är kokhet.

Håll nu den varma lutlösningen över oljorna/fetterna i tillverkningsbehållaren. Rör om långsamt tills fetterna smält och allt blandat sig till en jämn lösning. Det kan få ta flera minuter. Redan nu sätter förtvålningssprocessen igång. Det här kallas direktprocess, när du använder lutens värme att smälta/värma oljorna. Blandningen ska nu ha en temperatur på ca 40-50°C.

4. RÖR TILLS DET TJOCKNAR: SPÅRAR

Sätt nu i stavmixern i blandningen och vinkla den för att släppa ut luft som fångats under mixerhuvudet innan du startar. Du vill inte ha luftbubblor i smeten, de visar sig som fula vita prickar i den färdiga tvålen. Kör nu med stavmixern i korta intervaller.

Emellanåt använder du inte motorn utan rör bara om med själva mixerstaven, så att du har full koll på tjockleken på din smet. Använder du en kraftull mixerstav kan det ta bara några sekunder innan smeten börjar tjockna. Det är nu du ska kolla efter spårning, det vill säga att smeten tjocknar. (OBS! I vissa tvålrecept tillsätter du tillsatser i smeten innan den börjar tjockna. Följ receptets instruktioner.)

När tvålsmeten spårar lätt är den färdig. Spårning, på engelska Trace, betyder att smeten tjocknat så pass mycket att det blir spår på ytan i nån sekund när du lyfter stavmixern och låter några droppar från stavmixern droppa ner i behållaren. Så fort smeten börjar spåra ska du sluta mixa med stavmixern, annars kan smeten snabbt bli för tjock för att hålla upp i formen.

5. TILLSÄTT TILLSATSER

I vissa recept tillsätts tillsatser redan innan smeten börjar spåra. Har du tillsatser som ska tillsättas efter spårningen, t.ex olika färger som kräver att smeten delas upp i flera behållare, tillsätter du dem nu. Tillsätt ev. leror, färger dofter o.s.v enligt recept och rör om noga.

6. HÄLL UPP I FORM

Nu är allt klart för att hållas upp i form. Gör du en tvål utan dekorationer eller olika färger håller du helt sonika upp tvålen i den tvålform du valt, som är lagom stor för receptet, och slätar till eller gör mönster i ytan. Ska du göra dekorationer eller ha olika färger följer du instruktionerna i det specifika receptet.

7. LÅT STELNA I FORMEN

När du har hållt upp din tvål i formen och gjort eventuella dekorationer kommer förtvålningssprocessen att bli som mest aktiv under det närmaste dygnet. Hur lång tid tvålen tar på sig att gå igenom huvudförtvålningssprocessen beror på vilken tvål du gjort. Beroende på tvåltyp och ingredienser kan du också behöva packa in tvålen så att den håller värmen, eller stoppa in den i frysen så att den inte blir för varm och kokar över. Detta brukar anges i receptet. De flesta tvålar behöver ca ett dygn på sig för att bli klara att skäras upp. Du skär din tvål med en kniv eller tvålskärare när den är hård som en vanlig hushållsost ungefär. Går det för lång tid kan tvålen bli stenhård och måste sågas i bitar.

8. AVFORMNING & UPPSKÄRNING

När gelfasen är över är tvålen någorlunda sval igen, och hård som en hushållsost ungefär. Då är det dags att skära upp tvålen. Detta är vanligen efter ca ett dygn, men en del tvålar kan vara färdiga att skäras upp efter bara 4-5 timmar (tvålar med bara kokosolja t.ex) eller behöver flera dygn på sig för att bli tillräckligt hårda (rena olivtvålar t.ex). Det viktiga är att du skär upp tvålen när gelfasen är över, men innan tvålen blivit för hård för att skära med kniv eller tvålskärare.

9. MOGNAD

Det mest frustrerande med att göra sin egen fantastiska tvål är att den måste lagras innan den kan användas. Även om den största delen av förtvålningssprocessen sker de första 24 timmarna, ska tvålen lagras i minst fyra veckor för att förtvålningssprocessen ska vara helt avslutad. Dessutom ska en del av vattnet som användes för att lösa luten avdunsta för att tvålen ska bli hård och bra. En del tvålar blir allra bäst om de lagras riktigt länge, särskilt om de är väldigt mjuka från början. En ren olivtvål t.ex. brukar lagras ett helt år innan användning, för att nå en bra hårdhet. Själva förtvålningssprocessen är dock avslutad redan efter några veckor.

FÖRTVÅLNINGSTAL

Aprikoskärnolja (*Prunus armeniaca*) - 0,135
Avocado olja (*Persea gratissima*, *P. americana*) - 0,133
Bivax - 0,068
Candelillavax (*Euphorbia cerifera*) - 0,039
Druvkärnsolja (*Vitis vinifera*) - 0,129
Ister - 0,138
Gurkörtströn olja (*Borago officinalis*) - 0,134
Hasselnötolja (*Corylus avellana*) - 0,135
Hampfröolja (*Cannabis sativa*) - 0,135
Jojoba olja (*Simmondsia chinensis*) - 0,059
Jordnöt (*Arachis ipogaea*) - 0,136
Jättenattljus (*Oenothera biennis*) - 0,133
Kakaosmör (*Theobroma cacao*) - 0,137
Kokosolja el. kokosfett (*Cocos nucifera*) - 0,184
Linfröolja (*Linum usitatissimum*) - 0,136
Macadamia (*Macadamia integrifolia*) - 0,136
Maisolja (*Zea mays*) - 0,136
Mango smör (*Mangifera indica*) - 0,133
Neem (*Azadirachta indica*) - 0,136
Nyponrosfrö (*Rosa canina*) - 0,132
Olivolja (*Olea europea*) - 0,134
Palmolja (*Elaeis guineensis*) - 0,142
Palmkärnolja (*Elaeis guineensis*) - 0,164
Pumpakärnolja (*Cucurbita maxima*, *C. pepo*) - 0,133
Rapsolja (*Brassica napus*, *B. campestris*) - 0,124
Ricinolja (*Ricinus communis*) - 0,128
Riskli (*Oryza sativa*) - 0,130
Sesamolja (*Sesamum indicum*) - 0,133
Sheasmör, Karité smör (*Butyrospermum parkii*) - 0,128
Solrosolja (*Helianthus annuus*) - 0,136
Sojaolja (*Glycine max*) - 0,133
Sötmandelolja (*Prunus amygdalus v. dulcis*) - 0,136
Svartvinbärskärnolja (*Ribes nigrum*) - 0,135
Tistelolja (*Carthamus tinctorius*) - 0,137
Valnötolja (*Juglans regia*) - 0,135
Vetegrodd (*Triticum aestivum*, *T. vulgare*) - 0,131